

Zrewidowany Plan Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego - najważniejsze zapisy

EU Strategy for the Baltic Sea Region Action Plan

luty 2021 r.

Wprowadzenie

Ostatnia rewizja Planu Działania, zainicjowana pod koniec 2019 r., stanowi odpowiedź na nowe wyzwania i okoliczności, rzutujące na wdrażanie Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB): m.in. nowe Wieloletnie Ramy Finansowe 2021-2027, postępujące zmiany klimatyczne, demograficzne, pandemię covid-19 oraz konsekwencje wzmożonej imigracji do UE. Celem rewizji było także skrócenie i uproszczenie Planu Działania.

Wstępny kształt dokumentu został uzgodniony przez Narodowych Koordynatorów (NK) pod koniec fińskiego przewodnictwa w gronie NK SUERMB (30 czerwca 2020 r.). W okresie lipiec 2020 r. – styczeń 2021 r. trwały konsultacje tekstu w ramach dyrekcji generalnych i służb prawnych Komisji Europejskiej. Ich uwieńczeniem było opublikowanie zrewidowanego Planu Działania w formie *Staff Working Document* w dniu 15 lutego 2021 r.

Cele i Obszary Tematyczne SUERMB

W zrewidowanym Planie Działania utrzymano dotychczasowe trzy główne cele SUERMB:

1. poprawa jakości ekosystemu Bałtyku (*Save the Sea*);
2. poprawa spójności regionu (*Connect the Region*);
3. wzrost dobrobytu (*Increase Prosperity*).

Cele główne uzupełniają cele szczegółowe:

1. czysta woda w morzu (*Clear water in the sea*);
2. bogata i zdrowa przyroda (*Rich and healthy wildlife*);
3. czysta i bezpieczna żegluga (*Clean and safe shipping*);
4. niezawodne rynki energii (*Reliable energy markets*);
5. dobre warunki transportowe (*Good transport conditions*);
6. łączenie ludzi w regionie (*Connecting people in the region*);
7. lepsza współpraca w zwalczaniu przestępczości transgranicznej (*Better cooperation in fighting cross-border crime*);
8. poprawa globalnej konkurencyjności regionu Morza Bałtyckiego (*Improved global competitiveness of the Baltic Sea Region*);
9. adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie i zarządzanie ryzykiem (*Climate change adaptation, risk prevention and management*).

Działania w ramach SUERMB są wdrażane za pomocą **14 Obszarów Tematycznych (Policy Areas): Nutri, Hazards, Bio-economy, Ship, Safe, Transport, Energy, Spatial Planning, Secure, Tourism, Culture, Innovation, Health, Education.**

Likwidacji uległy istniejące dotychczas 4 Działania Horyzontalne, przy czym Działanie Horyzontalne Planowanie Przestrzenne zostało przekształcone w Obszar Tematyczny. Działania wdrażane dotychczas w ramach Działań Horyzontalnych Sąsiedzi oraz Klimat mają być uwzględnione w projektach realizowanych we wszystkich Obszarach Tematycznych. Działanie Horyzontalne Zdolności (*Capacity*) zostało zlikwidowane. Większość jego zadań ma przejąć nowoutworzony **Baltic Sea Strategy Point** (patrz strona 6).

W porównaniu do poprzedniej wersji dokumentu, redukcji uległa liczba działań (*Actions*) w ramach Obszarów Tematycznych, definiujących cele, w które powinny wpisywać się konkretne projekty (aktualnie 44):

PA Nutri Obszar Tematyczny Biogeny	Działanie 1: Zmniejszenie emisji substancji biogenych z rolnictwa i innych źródeł rozproszonych.
	Działanie 2: Zmniejszenie emisji substancji biogenych z obszarów miejskich i innych źródeł punktowych.
	Działanie 3: Opracowanie i promowanie bezpiecznego i zrównoważonego recyklingu substancji odżywczych.
	Działanie 4: Zajęcie się substancjami odżywczymi już zgromadzonymi w Morzu Bałtyckim.
PA Hazards Obszar Tematyczny Substancje Niebezpieczne	Działanie 1: Zapobieganie zanieczyszczeniom i ograniczanie stosowania niebezpiecznych substancji.
	Działanie 2: Łagodzenie i naprawa skutków skażenia.
PA Bio-economy Obszar Tematyczny Biogospodarka	Działanie 1: Wzmocnienie roli i znaczenia biogospodarki dla osiągnięcia większego zrównoważenia, produktywności i adaptacji do zmiany klimatu, a także odporności, w tym odporności ekosystemów na zmianę klimatu.
	Działanie 2: Usprawnianie działalności rolniczej na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz adaptacji (np. do zmian klimatu).
	Działanie 3: Wzmocnienie wielokrotnego wykorzystania zasobów poprzez podejście przekrojowe i międzysektorowe w celu uwolnienia potencjału i przyspieszenia rozwoju zrównoważonej biogospodarki o obiegu zamkniętym.
PA Safe Obszar Tematyczny Bezpieczna Żegluga	Działanie 1: Zapewnienie niezawodnych warunków nawigacyjnych na Morzu Bałtyckim.
	Działanie 2: Rozwój nawigacji zimowej.
	Działanie 3: Prekursorskie działania w obszarze cyfryzacji i automatyzacji.
	Działanie 4: Zapewnienie gotowości i procedur reagowania na wypadki morskie i incydenty w obszarze bezpieczeństwa.
PA Ship Obszar Tematyczny Czysta Żegluga	Działanie 1: Wspieranie środków ograniczających emisje ze statków, w tym cyfryzacji.
	Działanie 2: Wspieranie badań nad zagadnieniami związanymi z czystą żeglugą i jej wpływem na ekosystem Morza Bałtyckiego.
	Działanie 3: Wspieranie rozwoju infrastruktury nabrzeżnej na rzecz czystego transportu morskiego, w tym infrastruktury paliw alternatywnych.
PA Transport Obszar Tematyczny Transport	Działanie 1: Poprawa połączeń w regionie i współpracy z krajami trzecimi.
	Działanie 2: Opracowanie działań na rzecz czystego i neutralnego dla klimatu transportu.
	Działanie 3: Rozwój innowacyjnych technologii i rozwiązań w regionie.
PA Energy Obszar Tematyczny Energia	Działanie 1: Usprawnienie wysiłków na rzecz efektywności energetycznej w regionie poprzez pogłębienie współpracy regionalnej.
	Działanie 2: Dalsza integracja regionalnego rynku gazu i energii elektrycznej, w tym rozwój infrastruktury odpornej na zmiany klimatu.
	Działanie 3: Synchronizacja w regionie Bałtyku.
	Działanie 4: Zwiększenie udziału energii odnawialnej, w tym odnawialnej energetyki morskiej.

PA Spatial Planning Obszar Tematyczny Planowanie Przestrzenne	Działanie 1: Wzmocnienie spójności terytorialnej w regionie Morza Bałtyckiego poprzez planowanie przestrzenne na lądzie.
	Działanie 2: Zapewnienie spójnych planów zagospodarowania przestrzennego na całym Morzu Bałtyckim.
PA Secure Obszar Tematyczny Bezpieczeństwo Cywilne	Działanie 1: Budowanie zdolności w zakresie zapobiegania, gotowości, reagowania i odbudowy w sytuacjach nadzwyczajnych i zarządzania kryzysowego.
	Działanie 2: Wzmocnienie mechanizmów wspólnych działań strategicznych i operacyjnych, chroniących ludzi przed zagrożeniami o charakterze przestępczymi.
	Działanie 3: Wspólna kultura bezpieczeństwa społecznego w regionie M. Bałtyckiego.
PA Tourism Obszar Tematyczny Turystyka	Działanie 1: Rozwój turystyki transnarodowej na obszarach oddalonych i wiejskich.
	Działanie 2: Inwestowanie w ludzi, umiejętności i technologię w branży turystycznej.
	Działanie 3: Ochrona i zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych w ośrodkach turystycznych.
PA Culture Obszar Tematyczny Kultura	Działanie 1: Promocja regionalnych sektorów kreatywnych i kultury, zachęcanie do kreatywnej przedsiębiorczości.
	Działanie 2: Promowanie kultury regionu i wartości europejskich poprzez wykorzystanie kultury na rzecz zrównoważonego rozwoju.
	Działanie 3: Zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu Morza Bałtyckiego, wzmocnienie tożsamości regionalnej.
PA Innovation Obszar Tematyczny Innowacje	Działanie 1: Innowacje oparte na wyzwaniach.
	Działanie 2: Innowacje i transformacja cyfrowa.
	Działanie 3: Innowacje poprzez współtworzenie.
PA Health Obszar Tematyczny Zdrowie	Działanie 1: Działania na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia w celu sprostania wyzwaniom związanym ze zmianami demograficznymi.
	Działanie 2: Promowanie uwzględniania kwestii zdrowotnych we wszystkich politykach, ze szczególnym naciskiem na wpływ czynników środowiskowych, zwłaszcza zmian klimatu, na zdrowie ludzi.
	Działanie 3: Zwiększenie zdolności interesariuszy do rozwiązywania regionalnych problemów zdrowotnych.
PA Education Obszar Tematyczny Edukacja	Działanie 1: Zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki i usprawnianie przejścia ze szkoły do pracy.
	Działanie 2: Międzynarodowa doskonałość regionu i szerszy udział w nauce i badaniach.
	Działanie 3: Rynek pracy dla wszystkich, wykorzystanie zasobów wynikających z dłuższego życia.
	Działanie 4: Rozpoznanie potencjału – ułatwienia dla migrantów.

Kto i jak może uczestniczyć we wdrażaniu Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego?

Wdrażanie SUEMB oparte jest na **zasadzie wielopoziomowego zarządzania, transparentności i otwartości na nowych interesariuszy**. We wdrażaniu Strategii zazwyczaj uczestniczą władze krajowe, regionalne i lokalne, organizacje międzyrządowe i pozarządowe, uniwersytety i organizacje badawcze. Nowy Plan Działania kładzie nacisk na zwiększenie uczestnictwa organizacji pozarządowych, społeczeństwa obywatelskiego, młodzieży oraz środowisk biznesowych.

Katalog form współpracy ma charakter otwarty. Zaliczono do niego m.in. **projekty flagowe (pojedyncze bądź sklastrowane), procesy, sieci i platformy współpracy**.

Strategia **nie posiada dedykowanych środków finansowych**, może jednak korzystać z dostępnych funduszy w ramach krajowych programów operacyjnych, europejskich programów współpracy terytorialnej oraz europejskich instrumentów finansowych zarządzanych centralnie (np. CEF, Erasmus+, LIFE, Horizon). Dopuszczalne jest wykorzystanie środków

międzynarodowych instytucji finansowych (np. Europejskiego Banku Inwestycyjnego) oraz sektora prywatnego.

Struktura zarządzania

Narodowi Koordynatorzy

Głównym ośrodkiem decyzyjnym i koordynacyjnym na poziomie rządowym jest Grupa Narodowych Koordynatorów (NK), składająca się z przedstawicieli 8 państw członkowskich SUERMB¹. Z jednej strony NK reprezentują na spotkaniach Grupy swoje rządy krajowe, z drugiej strony koordynują wdrażanie SUERMB w swoich państwach.

Przewodnictwo w gronie NK jest rotacyjne i trwa 1 rok. Grupa NK spotyka się co najmniej 4 razy w roku. Raz w roku ma miejsce połączone spotkanie Grupy NK oraz wszystkich Koordynatorów Obszarów Tematycznych.

Narodowi Koordynatorzy posiadają wyłączne kompetencje do podejmowania decyzji o istotnych zmianach w treści Planu Działania.

Komisja Europejska

Komisja Europejska (Dyrektoriat Generalny ds. Polityki Regionalnej – DG REGIO) zapewnia strategiczną koordynację SUERMB. Dąży również do zapewnienia uwzględnienia SUERMB w odpowiednich politykach i instrumentach finansowych UE. Wspiera dialog pomiędzy interesariuszami wszystkich istniejących strategii makroregionalnych UE². Co 2 lata KE przygotowuje raport z postępów wdrażania wszystkich strategii makroregionalnych UE.

Przedstawiciel DG REGIO KE uczestniczy we wszystkich spotkaniach Grupy Narodowych Koordynatorów. DG REGIO może również brać udział w spotkaniach Grup Sterujących w ramach Obszarów Tematycznych.

Koordynatorzy Obszarów Tematycznych

SUERMB jest realizowana w ramach 14 Obszarów Tematycznych (OT). Każdy z nich jest zarządzany przez jednego bądź kilku Koordynatorów OT. Koordynatorzy OT są powoływani przez Grupę Narodowych Koordynatorów. Jeśli dany OT jest koordynowany przez więcej niż 1 instytucję, Grupa Narodowych Koordynatorów podejmuje decyzję, która z nich pełni rolę wiodącą. Wiodący Koordynator jest odpowiedzialny za koordynację pracy OT oraz kwestie administracyjne.

Do szczegółowych zadań Koordynatorów OT należą m.in.:

- ułatwianie realizacji Działań (*Actions*), przy jednoczesnym włączaniu w realizację OT aspektów horyzontalnych (kwestie klimatyczne i współpraca z krajami sąsiedzkimi);
- wspieranie pozyskiwania finansowania dla Działań, m.in. poprzez współpracę z Instytucjami Zarządzającymi;
- wspieranie zaangażowania i współpracy pomiędzy interesariuszami;
- identyfikacja i wsparcie nowych możliwości współpracy;
- współpraca z pozostałymi OT oraz Baltic Sea Strategy Point;
- monitorowanie i raportowanie osiągnięć w ramach OT, w tym przygotowanie Planu Pracy OT (*Work Plan*), sporządzanie corocznych raportów z działalności OT do wiadomości Grupy Narodowych Koordynatorów (po uprzednim zatwierdzeniu przez Grupę Sterującą OT);
- informowanie członków Grupy Sterującej nt. istotnych zmian w ramach OT, w tym potrzebie rewizji określonych zapisów Planu Działania (przy czym zainicjowanie procesu rewizji Planu Działania SUERMB zastrzeżono dla Narodowych Koordynatorów);

¹ Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy (północne kraje związkowe), Polska, Szwecja.

² Aktualnie są to obok SUERMB: Strategia dla regionu Dunaju, Strategia Adriatycko – Jońska oraz Strategia Alpejska.

- działania komunikacyjne OT, w tym prowadzenie i aktualizowanie strony internetowej, wykorzystywanie mediów społecznościowych (we współpracy z Baltic Sea Strategy Point).

Grupy Sterujące

W ramach każdego Obszaru Tematycznego powinna zostać utworzona Grupa Sterująca (*Steering Group*). Członkami Grupy Sterującej (GS) są przedstawiciele rządów na poziomie krajowym lub regionalnym³. Na gruncie polskim, członkami GS stają się z automatu osoby kontaktowe ds. danego OT w ministerstwach (*focal points*). Z tego założenia wynikają zadania członków GS – z jednej strony reprezentacja rządów krajowych w ramach GS, z drugiej strony merytoryczne wspieranie Narodowego Koordynatora w zakresie kwestii sektorowych dotyczących OT.

Co do zasady, w pracach Grupy Sterującej powinni uczestniczyć przedstawiciele wszystkich państw członkowskich, nie jest to jednak obowiązkiem. Jednocześnie państwo członkowskie może powołać więcej niż 1 reprezentanta w danej Grupie Sterującej OT, przy czym wszyscy reprezentanci danego kraju w GS muszą wyrażać spójne stanowisko.

Grupa Sterująca może doprosić do udziału w swoich spotkaniach przedstawiciela nieunijnych państw sąsiedzkich (Norwegii, Islandii, Rosji lub Białorusi). Decyzja w tej sprawie musi zostać podjęta w drodze konsensusu przez przedstawicieli państw członkowskich uczestniczących w pracach danej GS, a następnie musi zostać zatwierdzona przez Grupę Narodowych Koordynatorów. Reprezentanci państw nieunijnych w GS mogą brać udział w pracach Grupy wyłącznie na prawach obserwatora. Nie mogą blokować decyzji GS, jednakże mogą odstąpić od ich wykonania.

Spotkania Grupy Sterującej powinny odbywać się co najmniej dwa razy w roku (np. w formule wirtualnej). Spotkania Grupy Sterującej są przygotowywane przez Prezydencję w SG we współpracy z Koordynatorem/Koordynatorami OT. Prezydencja powinna rotować pośród członków GS w cyklach rocznych.

Decyzje na forum GS są podejmowane w drodze konsensusu.

Zadania członków Grupy Sterującej na poziomie Obszaru Tematycznego:

- wspieranie Koordynatorów OT w zakresie:
 - inspirowania dyskusji nt. realizacji konkretnych polityk, zatwierdzania nowych celów i formatów działania, w tym projektów flagowych;
 - zatwierdzanie propozycji aktualizacji celów (*targets*) i innego typu odniesień, które nie zmieniają w istotny sposób treści Planu Działania (w uzgodnieniu z Komisją Europejską);
 - zapewnienie spójności z odpowiednimi krajowymi i regionalnymi politykami.
- Monitoring i ewaluacja OT, w szczególności zatwierdzanie Planów Pracy (*Work Plans*) oraz rocznych sprawozdań z działalności OT, przygotowywanych przez Koordynatorów OT, a następnie przedkładanie ich do wiadomości Narodowych Koordynatorów.

Zadania członków Grupy Sterującej na poziomie krajowym (*focal points*):

- zapewnianie spójności między działaniami realizowanymi w ramach OT a politykami krajowymi, makroregionalnymi i regionalnymi;
- działania na rzecz propagowania wiedzy wśród interesariuszy krajowych oraz krajowej administracji nt. działań realizowanych w ramach SUERMB;
- współpraca z odpowiednimi Instytucjami Zarządzającym programami operacyjnymi w kraju;

³ Odwołanie do szczebla regionalnego w praktyce dotyczy niemieckich krajów związkowych.

- wspieranie Narodowego Koordynatora w promowaniu zaangażowania politycznego w realizację SUERMB oraz w działaniach komunikacyjnych realizowanych w kraju.

Szczegóły funkcjonowania Grupy Sterującej mają zostać sprecyzowane na późniejszym etapie w dodatkowym dokumencie (*Rules of Procedure*).

Baltic Sea Strategy Point (BSP)⁴

BSP ma stanowić wsparcie techniczne, administracyjne i komunikacyjne na rzecz SUERMB.

Do głównych zadań BSP mają należeć:

- koordynacja rozbudowy zdolności do współpracy wśród interesariuszy SUERMB (*capacity building*), także tych z państw sąsiedzkich (nieunijnych)⁵;
- koordynacja wymiany dobrych praktyk i wiedzy pomiędzy Obszarami Tematycznymi w zakresie integracji komponentu współpracy odnoszącego się do ochrony klimatu i współpracy z krajami sąsiedzkimi (nieunijnymi);
- koordynacja działań komunikacyjnych związanych z SUERMB;
- koordynacja działań w zakresie monitoringu i ewaluacji SUERMB;
- tworzenie pamięci instytucjonalnej SUERMB;
- zapewnienie wsparcia technicznego dla Narodowych Koordynatorów oraz, gdy to możliwe, także dla Koordynatorów OT;
- wspieranie planowania i organizacji Dorocznego Forum SUERMB.

O szczegółowych zadaniach BSP decydują Narodowi Koordynatorzy.

Grupa Wysokiego Szczebla (*High Level Group - HLG*)

HLG zapewnia koordynację wdrażania i monitoring w obszarze wszystkich istniejących unijnych strategii makroregionalnych. Funkcjonuje na poziomie UE, a w jej skład wchodzi przedstawiciele wszystkich państw członkowskich Unii oraz państw nieunijnych, które uczestniczą we współpracy makroregionalnej. Grupa spotyka się raz do roku.

Doroczne Forum SUERMB

Fora organizowane są corocznie od 2010 r. Ich celem jest wsparcie wdrażania SUERMB poprzez działania komunikacyjne związane z osiągnięciami Strategii, jej celami i potencjałem przyszłej współpracy w odniesieniu do szerokiego grona interesariuszy z kręgów rządowych (politycznych), administracji państw członkowskich, instytucji europejskich, organizacji regionalnych, władz lokalnych i samorządów, NGO, środowisk młodzieżowych, akademickich, biznesowych, etc.

Organizatorem Forum jest każdorazowo jedno z państw członkowskich SUERMB, zgodnie z ustaloną wcześniej sekwencją.

Tekst źródłowy: *Commission Staff Working Document - Revised Action Plan replacing the Action Plan of 17 March 2017*, dostępny na: <https://www.balticsea-region-strategy.eu/action-plan>

Narodowy Koordynator Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego w Polsce:

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
 Departament Polityki Europejskiej
 e-mail: dpe.sekretariat@msz.gov.pl
 tel.: 22 523 9175

⁴ BSP bywa niekiedy określany jako „quasi-Sekretariat SUERMB”, gdyż zgodnie z obowiązującą zasadą „3 x nie”, w ramach SUERMB nie należy powoływać nowych instytucji. Po wejściu w życie nowego Planu Działania, w okresie przejściowym (rok 2020 r.), zadania BSP tymczasowo realizuje projekt Let’s Communicate, który dotychczas zajmował się komunikacją SUERMB. BSP ma rozpocząć działanie ok. II kw. 2022 r.

⁵ Norwegia, Islandia, Białoruś, Rosja.